

Verslag studiebezoek Londen

Interlevensbeschouwelijke Werkgroep Gent

3 – 7 maart 2025

Verblijfsadres:

Travellodge, nabij Finsburypark, en **plaatselijke contactpersoon en organisator:** Johannes Maertens

Deelnemers:

Bernard de Cock, Harrie Aldering, Danielle Vandooren, Joyce Van Eeckaute, Riet Dejonckheere, Marie-Ann De Cocker, Ignace Boesman, Ria Vanoverbeke, Carla Ronkes, Frank Lippens, Annie Van Damme, Etienne Van Nieuwenhuyse, Ingrid Avet, Jef Willems, Annemie Vandorpe, Eefje van der Linden, Maatje Den Herder, Helene Ransijn, Antoinette Van Mossevelde, Annemie Danhieux, Liesbeth Rogge, Diana Vernooij, Stan Weyns, Frank De Waele.

PROGRAMMA

Maandag 3 maart

middag: Ontmoeting met Vrijzinnig Humanisme
namiddag: Jessica en Matt van Museum van Dakloosheid

Dinsdag 4 maart

voormiddag: Muslim Welfare House
middag: Finsbury Park Mosque
Mannen in de soepkeuken / Vrouwen spreken Sisters in de moskee
namiddag: bezoek en soepmaaltijd bij de Catholic Workers,

Woensdag 5 maart

voormiddag: London Peace Pagoda, Battersea Park
namiddag: Triratna boeddhistisch centrum

Donderdag 6 maart

voormiddag: Tate Modern
middag: lunch bij het Leger des Heils en gesprek
namiddag: The Choral Evening Song in de St Pauls Cathedral
avond: Alison Kerr tegen de oorlog in Gaza in St. Thomas Church

Vrijdag 7 maart

Vrije voormiddag met optie: The Wallace collection
middag: St Pancras Old Church en bezoek oudste begraafplaats Londen

Verslag studiebezoek Londen Interlevensbeschouwelijke Werkgroep Gent 3 – 7 maart 2025

Maandag 3 maart

Middag: Vrijzinnig Humanisme

verslag door Eefje

We werden welkom ontvangen door Jeremy Rodell. Hij is dialoog medewerker bij de Humanists UK, te vergelijken met het Huis van de Mens in Vlaanderen.

Hij gaf ons een overzicht van de religieuze diversiteit in het Verenigd Koninkrijk en Londen. Londen is één van de meest religieuze plaatsen in het Verenigd Koninkrijk dit heeft vooral te maken dat er een grote groep niet christelijke gelovigen. Ook in het Verenigd Koninkrijk zien we een secularisatieproces. Vooral de Church of England leidt daaronder, andere christelijke tradities groeien zoals de Pentecostale bewegingen en Evangelische kerken, uiteraard door de instroom vanuit migratie. De Rooms-Katholieke kerk bleef redelijk stabiel.

Voor de humanisten is het belangrijk om het religieus privilege aan te kaarten. Bijvoorbeeld dat in de House of Commons de Church of England nog altijd een vertegenwoordiging heeft door middel van de 26 bisschoppen die hierin zetelen.

Er zijn in het Verenigd Koninkrijk veel interlevensbeschouwelijke groepen. De belangrijkste, de Interfaith Network, werd onder de vorige regering opgeheven. Hoewel de humanisten daarin eigenlijk niet vertegenwoordigd waren, werken ze wel mee aan een herstart, omdat het belangrijk is om een officieel orgaan te hebben van de interlevensbeschouwelijke dialoog.

Inmiddels is 50% van de bevolking niet-religieus. Van alle niet-religieuze personen beschouwt zich ongeveer de helft als humanist (25% van de bevolking). Daarentegen zijn er 140.000 officiële leden van het Humanisme (iets van 0,2% van de bevolking).

Humanisme onderscheidt zich door een aantal kenmerken (zie het filmpje:

<https://www.youtube.com/watch?v=DRrqRjcStzU&list=PLmy6S1K0vOcMKbQxHln9w3TEDt0nQShc7&index=1>)

- Wij zijn deel van de natuurlijke wereld, zijn ermee verbonden en eindigen erin;
- We hebben de capaciteiten op een goed en betekenisvol leven te leiden: we kunnen kritisch denken, hebben empathie, inlevingsvermogen, en kunnen goed handelen;
- We zijn creatief en kunnen genieten van alle vormen van creativiteit
- We kunnen onze eigen keuzen maken en zelf bepalen hoe we willen leven. We kunnen ook fouten maken, ons slecht gedragen, soms beïnvloed van de omstandigheden – maar we zijn verantwoordelijk voor een wereld waarin iedereen's capaciteiten kunnen floreren.

“Values are the new religion.”

Er volgt een eerlijk gesprek omdat er ook ruimte was voor de uitdagingen in de dialoog.

Enkele stellingen:

- Dialoog gaat niet enkel om het onderlinge gesprek, het is niet enkel praten;
- Dialoog betekent niet bekering, maar hoe betrekken we mensen wiens geloof het is om anderen te willen bekeren;
- “You only get to talk to the liberals”, maar beter dat dan helemaal niets;
- En tenslotte de vraag: Is religie en levensbeschouwing de meest belangrijke dimensie of zijn andere zaken niet even belangrijk of belangrijker?

Jeremy verwees ons naar een aantal interessante lezingen:

<https://www.birmingham.ac.uk/schools/ptr/departments/theologyandreligion/events/cadburylectures/2021>

En hier is de presentatie van Jeremy Rodell te vinden:

Maandag namiddag Museum van Dakloosheid, verslag door Antoinette (mmv Heleen)

In een hoek van het Finsbury-park ontvangen Jessica en Matt ons voor een rondleiding in het Museum van Dakloosheid. We verkennen eerst de tuin waarin vrijwilligers in samenwerking met buurtbewoners 2000 sneeuwkllokjes en 2000 narcissen hebben geplant. Voor wie oud genoeg is wordt de toon gezet met het winnende Ierse Eurosong-liedje in 1970: Snowdrops and daffodils,.... all kinds of everything remind me of you ...

Een kronkelend paadje brengt ons langs enkele bakken waarin groenten zullen gekweekt worden tot aan een betonnen platform waarop de volgende dag een serre wordt opgetrokken. De tuin voorziet eveneens een 'memorial-plek'. Een plaats om overleden dakloze mensen te herdenken. Het centrum documenteert digitaal ook elk overlijden zodat niemands naam en geschiedenis verloren gaat. Jessica toont ons de verwezenlijking waar ze het meest fier is: een kraan aan de buitenmuur met warm en met koud water. Dat is waar daklozen zeggen behoefte aan te hebben en ze zijn de enigen die 24/7 warm water leveren. Iedereen kan hiervan gebruik maken om zich te wassen en het water is warm genoeg om kleding te wassen.

Eén van de vaste medewerkers van de tuin, Taffy, zit van de zon te genieten met zijn hond Piggy. Vol trots vertelt hij hoe hij een deel van het tegelpad heeft aangelegd en iedere week op dinsdag, de 'Community Tuesday' van het museum, samen met anderen in de tuin werkt. Het Museum is voor hem een tweede thuis: "Het heeft me weer een doel in 't leven gegeven", zegt hij zelf.

In het museum zelf, het voormalig huis van de parkwachter, zijn geen 'kunstobjecten' te vinden. Wel een constructie met de meest uiteenlopende voorwerpen die daklozen 'schonken'. Voorwerpen die een stuk van hun leven vertellen. Een heupprothese, een methadonspuit, tanden,.... Bij die voorwerpen hoort een verhaal dat in een inkijk biedt in het leven van deze concrete mens. Het interview wordt gefilmd en bij bepaalde gelegenheden brengt een acteur of professionele verteller (vrijwilliger) het verhaal voor publiek. De methadonspuit bijvoorbeeld.

Het museum is in meer opzichten geen gangbaar museum, maar richt zich ook op concrete ondersteuning van dak- en thuislozen. Dat kunnen verslaafde mensen zijn, vluchtelingen, werklozen maar evengoed mensen die werken maar onvoldoende verdienen om een woonplek te betalen. In deze buurt zijn er ganse families die in 1 kamer wonen. Vanavond zullen ze aan een aantal daklozen onderdak bieden omdat er door de nachtelijke vrieskoude een crisissituatie is. Wanneer mensen blijven overnachten wordt er ook altijd voor een maaltijd gezorgd.

Het 'verre ontstaan' van dit initiatief ligt in de Simon-community in 1963 gesticht en geïnspireerd door Catholic Worker van Dorothy Day en door Abbé Pierre. Jessica groeide als kind op in één daarvan, The Wallich-Clifford community, a house of Hospitality for Homeless people in Cardiff. Deze gemeenschap bestaat overigens nog steeds. Jess is blij diezelfde sfeer en warmte van een community terug te vinden met de vele vrijwilligers van het Museum of Homelessness.

De werking wordt gefinancierd door allerlei liefdadigheidsorganisaties. Ze aanvaarden geen geld van de overheid omdat ze hun onafhankelijkheid willen behouden. Gevraagd naar de belangrijkste uitdagingen voor hun werking vernoemt Jessica de klimaatontwrichting, de algehele verrechtsing van de samenleving, het fascisme, de verkiezing van Trump en het feit dat de democratie zo sterk onder druk staat. En van al deze problemen zijn de daklozen de eerste en zwaarste slachtoffers.

De eenvoud, warmte en het grote engagement van beide jonge mensen was hartverwarmend. Voortaan zullen sneeuwkllokjes en narcissen mij altijd herinneren aan dit bijzondere plekje van diepmenselijke solidariteit in Finsbury-park in Londen.

Dinsdag 4 maart

Ochtend Muslim Welfare House, verslag door Riet

Het Muslim Welfare House is het hoofdkwartier van een netwerk voor moslimgemeenschappen.

Het woord Islam betekent “vrede” overgave aan God

De vijfpuntige ster herinnert de moslims namelijk aan de vijf pijlers van de Islam

- De geloofsbelijdenis
- Het gebed
- Geven van aalmoezen aan mensen in armoede
- Ramadan
- De pelgrimstocht naar Mekka

Muslim Welfare House ligt in een buurt die veel armoede, drugs en ellende kent.

Toufik, onze gastheer en zijn collega's, gaan de straat op om met de jongens uit de buurt te praten.

Een 4tal vrouwen koken er tijdens Ramadan elke dag voor 500 personen. 64 bedden staan ter beschikking voor vrouwen die vluchten voor huiselijk geweld.

Iedereen is er welkom, vertalers zijn aanwezig, er wordt scholing gegeven. Overdag kan de belangrijkste gebedsruimte worden gebruikt voor het lezen van de Koran. Er is plaats voor 800 mensen, inclusief een ruimte die speciaal gereserveerd is voor vrouwen.

Volgend jaar starten er grote afbraakwerken en krijgt “Welfare House” een serieuze opknapbeurt.

In 1977 waren ze het slachtoffer van een terroristische aanslag met een heel pijnlijke afloop. Volgens Toufik is de media allesbehalve begripvol en fatsoenlijk als het over hun “Welfare House” gaat, wat hij uiteraard heel spijtig vindt. Het geweld van buitenaf blijft overweldigend en de beveiligingsagenten weten wat te doen. Er is ook veiligheidstraining voor vrouwen.

Toen de vraag gesteld werd “Waar halen jullie het geld vandaan?” zei hij trots “Alles komt van de mensen. Het is soms vreemd dat de meest armen het meest geven. Iedereen doet schenkingen of kookt vanuit de liefde van God en als je goed doet voor God komt alles terug bij de mensen”

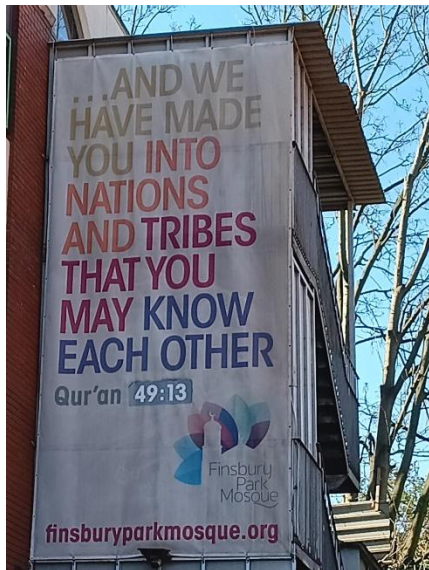
“LGBTQI+ is verboden in de Islam,” zei Toufik. “Maar, iedereen doet in zijn bed wat hij of zij wil, het is niet aan mij om te oordelen.” Dat vond ik pijnlijk, zeker als je weet hoeveel mannen en vrouwen hun land ontvluchten om nog maar van de zelfmoorden te zwijgen!

Wat zij ook doen God is het middelpunt van hun leven en de dood is een openbaring.

Er worden geen vragen gesteld want alles ligt in de handen van God.

Geluk en verdriet is de wil van God en daar doen zij het mee!

Gelukkig kan en mag ik nog veel vragen stellen en besluit ik met: “een humanist is iemand die het goede doet, ook al weet hij dat er niemand toekijkt.”

“We are fasting, but you are not. Do grab a cup of tea or coffee!”, Mohammed zet meteen de toon voor de interlevensbeschouwelijke dialoog in de Finsbury Park Mosque.

De Finsbury Park Mosque is een in het Verenigd Koninkrijk erkende Charity die zich inzet voor de Borough van Islington en omliggende Boroughs in Noord-Londen. Naast het dienen als een plek voor religieuze diensten voor moslims, werkt de moskee aan het bevorderen van begrip, dialoog en cohesie binnen de gemeenschap. De moskee biedt niet enkel een plek aan moslims, maar fungeert als een ontmoetingsplek voor alle mensen uit de buurt, welke godsdienst of levensbeschouwing die ook zouden hebben. Ook bijvoorbeeld met de naburige voetbalclub Arsenal werden al jongerenprojecten uitgewerkt. Daarnaast serveert de moskee maaltijden aan mensen in nood, waarbij Mohammed benadrukt dat het niet alleen gaat om het louter serveren van voedsel, maar ook om het aanbieden van ruimte om mensen te ontmoeten en plezier te maken, een even grote menselijk behoefte. Zowat 3000 mensen per dag gebruiken de moskee voor gebed en andere activiteiten.

Het gebouw zoals we het nu bezoeken, werd opgericht in 1993, maar het idee begon al in de jaren 80 te groeien vanuit de heel diverse moslim gemeenschap die de buurt kende (samengesteld uit o.a. mensen van Somalië, Algerije, Egypte, Albanië, ...). Het is de grootste moskee in Noord Londen.

Mohammed geeft uitleg over de geschiedenis van de moskee en ook over de problemen die ze gekend hebben. In 1995 werd de extremistische Abu Hamza er imam, met alle gevolgen van dien voor de moskee en de omliggende gemeenschap. Hij vertelt dat niet zozeer de overheid en de politie uiteindelijk de problemen hebben kunnen rechtekken, maar dat de drijfkracht hiervoor hoofdzakelijk vanuit de gemeenschap zelf kwam, toen zij de zeggenschap over de moskee kregen. “When you give the community the opportunity to change something, they can succeed”, stelt hij.

Mohammed betreurt de impact die het extremisme heeft op de moslimgemeenschap in het algemeen. Hij distantieert zich van alle vormen van extremisme. Dat extremisme is niet representatief voor zijn godsdienst. Extreem rechts en sociale media maken jammer genoeg misbruik van die enkelingen om de hele gemeenschap in diskrediet te brengen.

Iemand vanuit de groep vraagt wat wij kunnen doen. Zijn antwoord luidt: “Hear from us and not about us” en bovenal: “Understand us.”

Voor het tweede deel van ons bezoek trekken de mannen naar The Catholic Worker House en worden de vrouwen ontvangen door twee gemeenschappen:

- 1) enkele sisters van de moskee, die binnen in de moskee werken als leraar, assistent-leraar, vrijwilliger in de keuken, ...
- 2) Pauline en Dorothy, beiden verbonden aan de Anglicaanse kerk (en Dorothy aan St Thomas Church in het bijzonder).

Pauline leidt hoofdzakelijk het gesprek (ik vond het jammer dat de *muslim sisters* niet meer aan het woord kwamen). Pauline vertelt over de oprichting van een interlevensbeschouwelijke vrouwengroep, waarbij de vrouwen elkaar onderling steunen en dat de verschillende gemeenschappen bovendien zij aan zij staan wanneer er zich moeilijkheden voordoen (zoals bijvoorbeeld bij de terroristische aanslag in 2017).

Een dergelijk initiatief opstarten en verder ontwikkelen is niet altijd gemakkelijk en ze reikt ons drie aandachtspunten aan om van gedachten over te wisselen:

- 1) How do you begin, how do you find each other?
- 2) Being together and learning together
- 3) Developing projects

Ze vraagt naar onze aanpak hiervoor en er wordt druk van gedachten gewisseld. Ria verduidelijkt o.a. de opstart van de IWG en de uitdagingen die hiermee gepaard gingen. We wisselen uit welke soort projecten er worden uitgewerkt in het Verenigd Koninkrijk én in Gent en wat voor soort gezamenlijke acties er (kunnen) worden ondernomen.

Pauline wijst er op dat het erom gaat hoe ontvankelijk mensen zijn voor anders gedachtengoed, gewoontes, rituelen, ... (bijvoorbeeld het feit dat St Thomas zorgt voor halal voedsel, iets waarvoor wij met de Babbeloep in Gent trouwens ook steeds oog hebben), maar verwijst anderzijds ook naar de vele raakpunten en onderlinge verwijzingen die er zijn tussen verschillende godsdiensten (zoals bijvoorbeeld het verhaal van de zevenslapers).

Pauline rondt af met de wijze woorden: "It's fundamentally about friendship and common humanity." De wereld kan hiervan best wat meer gebruiken.

Deelnemers aan deze uitdagende activiteit:

- Chef-kok: Stan
- Koksmaatjes, zoekers, schillers en hakkers: Bernard, Harry, Etienne, Frank, Frank, Jef, Ignace.

Soep maken, simpel werkje toch? Of toch niet? In deze setting is flink wat creativiteit vereist!

The Catholic Worker House beschikt over 2 keukens waarin het nodige keukenmateriaal zich moeilijk laat vinden, ondanks de labelling van schuiven en kasten! Gelukkig kunnen we rekenen op gids Johannes die hier thuis is.

De nodige (in dit geval niet vergeten maar wel geschonken) groenten en andere ingrediënten worden wél snel gevonden: uien, wortelen, aardappelen, prei, selder, savooikolen, bouillonblokjes; sinds gisteren staat ook al een pot met bonen te week: daarmee kunnen we al aan de slag! Snijplanken vinden we ook alras. Maar kan je bijvoorbeeld aardappelen schillen met de ruim beschikbare vlees- of broodmessen? Het proberen waard, maar valt toch tegen! Na lang zoeken vinden we toch een tweetal mesjes die als schilmesjes kunnen doorgaan; we vinden zowaar ook enkele dunschillers. Volgens de overlevering zou ook een handmixer beschikbaar zijn. In een spontane en enigszins chaotische taakverdeling gooien de schillers en hakkers zich op de aangeleverde groenten en aardappelen. Intussen gaat chef-kok Stan naarstig op zoek naar geschikte soepketels; bij gebrek aan één grote worden het 2 kleinere. Komt eigenlijk goed uit, want zo kunnen keuzemogelijk verschaffen tussen soep mét en soep zonder bonen!

Zal er wel voldoende soep zijn? Misschien toch niet, in een tweede schift wordt opnieuw een voorraad ingrediënten aangevoerd en verwerkt. Chef Stan gaat hier gelukkig heel zen mee om. En hoeveel bonen toevoegen in de bonensoep? Mocht misschien iets meer zijn?

En nu dus nog afwerken en mixen....alleen is nergens de aangekondigde handmixer te vinden (wel een handklopper, niet zo geschikt....). Maar eigenlijk komt ook dit goed uit: nu kunnen we tenminste een voedzame maaltijdsoep serveren! Met brood, want intussen heeft Johannes enkele zakken geschonken brood aangeleverd!

Wat hebben we geleerd?

- Mannen kunnen samenwerken en soep maken.
- Soep maken met mannen is bovendien plezant, er wordt gegrapt en gelachen. Ongetwijfeld is het even plezant met vrouwen erbij, maar die mochten nu eenmaal niet meedoen, zij kregen andere zinnvolle taken toebedeeld.
- Bonen zakken naar beneden. Bonensoep wordt soep zonder bonen als je bovenaan schept.
- Vers brood met harde korst laat zich moeilijk snijden. Maar toch nog altijd beter met een broodmes dan met een vleesmes.

- Vrouwen bieden zich spontaan aan voor de afwas.
- Maar vooral: diep respect voor het werk van The Catholic Worker. Het was een hele eer en een mooie ervaring voor ons om deze bijzondere keukeninfrastructuur te mogen gebruiken en een voedzaam gerecht aan de gemeenschap te mogen verstrekken.

We worden ontvangen in de zithoek/eetzaal van een voormalige kerk. Als inleiding vertellen broeder Johannes en 3 vrijwilligers wat de Catholic Workers voor hen betekent. Gastvrijheid staat centraal. Ook mensen zien en behandelen als gelijken, als “humans”, hen vertrouwen schenken en kansen bieden. Voor Francisco is het belangrijk dat dit een initiatief is vanuit de (vernieuwde) kerk. Joannie heeft het over radicale solidariteit: Je moet leven wat je predikt. Elk van de sprekers heeft ook langere tijd (2 maanden tot 4 jaar), meegewerkt in Calais, bij de opvang van gestrande migranten.

Na de inleiding brengt Thomas een biografie van Dorothee Day (1897 – 1980). Ze was revolutionair binnen het Amerikaanse Katholicisme. Ze leerde Peter Maurin kennen en samen richtten ze in 1933 een krant op de ‘Catholic Worker’. Dankzij haar heeft het Amerikaans katholicisme veel aan belang gewonnen.

Daarna komt Maya getuigen over haar werk in Calais. Er waren veel mistoestanden in het kamp, doordat hulpverlening aan de migranten illegaal werd verklaard door de overheid. De verbondenheid tussen de vrijwilligers en de migranten die elkaar hielpen, was en is nog steeds groot. Een 40-tal vrouwen bleven met elkaar in contact. Ondanks alle leed toen, praten ze over die periode als over een gelukkige tijd, door het wederzijds begrip, de zorg en steun voor elkaar. Ondanks de ontruiming van “De Jungle” verblijven er nog steeds enkele duizenden migranten, verspreid en verborgen in de stad. Maya sluit af met de conclusie dat het haar vooral gaat om het “God zien in elke mens”.

Joannie spreekt over de gedeelde waarden van de Catholic Workers. Naast gastvrijheid, pacifisme en crisisopvang, zijn ook activisme en publieke actie belangrijk. Ze hebben acties voor de rechten van gevangenen en meerdere vrijwilligers zijn betrokken bij ‘Extinction Rebellion’. Ze kiezen er ook voor een echte gemeenschap te vormen met de vrijwilligers en de mensen die ze willen helpen. (community with people they serve).

Fouad (uit Marokko) spreekt over de vrijwilligers als over zijn familie, die hij zo erg miste. Hij is vol lof over wat ze voor hem betekend hebben. Niet iedereen hielp elkaar in Calais. Het maakte een enorm verschil of je kennissen had die je kon vertrouwen. Na zijn korte inbreng, wil hij graag kelner zijn om ons de soep te bedienen.

Na de maaltijd krijgen we nog een korte rondleiding in de half-cirkelvormige kerk met boogvormige houten banken. Voorlopig dient ze als opslagruimte, o.m. van de spandoeken en borden gebruikt bij betogingen.

Woensdag 5 maart

Voormiddag London Peace Pagoda, verslag door Marie-Ann

In de straten rond St John's in Noord-Londen zien we in de vooravond enkele locals met een heel groot askruis op hun voorhoofd. Het is Aswoensdag voor de christenen in ons gezelschap. De mooie zonnige dag die hieraan vooraf ging werd ingevuld met twee boeiende Boeddhistische ontmoetingen.

In de voormiddag wacht een monnik van de boeddhistische Nipponzan-Myōhōji orde ons op aan de Peace Pagode -een boeddhistische stoepa- in Battersea Park ten Zuiden van de Thames.

In 1917 richt de Japanner Nichidatsu Fujii (1885-1985) binnen het Nichiren-Boeddhisme deze orde op (door sommigen ook 'sekte' genoemd). Een ontmoeting met Mahatma Ghandi in 1931 inspireerde hem om zijn leven te wijden aan het promoten van geweldloosheid. Na wereldoorlog II bouwt hij pagodes als heiligdommen voor wereldvrede. Je vindt ze in de Japanse steden Hiroshima en Nagasaki en ondertussen zijn er al tachtig vredespagodes in Europa, Azië en de Verenigde Staten gebouwd. Ook deze pagode is gebouwd door leden van de boeddhistische orde en in 1985 – het jaar van de vrede – aan de stad Londen geschonken.

Een pagode-bouwwerk is een Chinese ontwikkeling van een oud-Indische stoepa. Dit Londens exemplaar heeft als het ware boven elkaar geplaatste paraplu's: twee duidelijke die een luifel vormen met elk 8 hoeken die naar het wiel verwijzen en een kleine bovenaan het gebouwtje.

Je kan niet binnen in het gebouw, wel worden er relieken in bewaard, en je kunt er om heen wandelen.

De orde is actief betrokken bij de vredesbeweging en telt ongeveer 1500 leden: monniken, nonnen en leken. Volgelingen van de orde ondernemen vredesbedevaarten weet Frank De Waele roshi ons te vertellen. De meest prominente was de Interfaith Pilgrimage for Peace and Life van Auschwitz naar Hiroshima in 1994-1995 via Bosnië, Irak, Cambodja en andere landen die de gevolgen van oorlog ondervonden. In 2010 namen ze deel aan de Walk for a Nuclear Free Future in de Verenigde Staten. Onlangs was er nog een vredeswandeling van Canterbury tot aan de pagode.

Vredespagodes willen een hulp zijn bij de zoektocht naar wereldvrede en brengen mensen samen ongeacht hun geloof of afkomst.

De belangrijkste praktijk van het Nichiren-boeddhisme is het chanten van *Namu Myōhō Renge Kyō*, de titel van de Lotussoetra, een bekende boeddhistische tekst. Nipponzan-Myōhōji-monniken, nonnen en volgelingen slaan op handtrommels terwijl ze de Daimoku chanten, en lopen door de hele wereld om vrede

en geweldloosheid te promoten. Ze proberen de betekenis van hun bediening uit te leggen aan iedereen die het wil begrijpen.

Dat is precies waartoe we deze woensdagochtend uitgenodigd worden: een rondgang in wijzerzin waarbij we halt houden aan telkens een andere episode uit het leven van de Boeddha terwijl de monnik op zijn handtrommel slaat en ons al chantend voorgaat. Vreemd genoeg zijn de episodes van Boeddha's leven in tegenwijzerzin op de pagode aangebracht... zodat onze tweede stop al het sterven van de Boeddha uitbeeldt omdat hij bij zijn sterven met het gezicht naar het westen zou hebben gelegen en met de rug naar het Oosten.

De vier afbeeldingen:

Eerste episode: Geboorte van de Boeddha uit de zijde van zijn moeder die sterft. Eén arm is naar boven gericht, de ander naar beneden, zo situeert Boeddha zich tussen het absolute en het concrete.

Tweede episode: Verlichting van de Boeddha midden de lotusbloem (een troon) – de lotusbloem ontstaat uit en wortelt in de modder, en start met een bloemknop. In de bloemknop is alles aanwezig, moet alleen nog openkomen om (ook letterlijk) te stralen door de transmutatie. Dat verwijst naar onze menselijke mogelijkheden.

De rechterhand rust op het onderbeen met de vingers naar beneden, de andere hand ligt in de schoot van de Boeddha in meditatiehouding. Betekenis: doordat ik geboren ben heb ik recht om te bestaan. Zijn moeder stierf bij zijn geboorte. Iemand merkt op dat het vandaag voor velen een reden zou zijn om geen bestaansrecht te hebben omdat jouw leven dat van een ander heeft beëindigd.

Derde episode: Het begin van de onderrichting. Boeddha legt de leer uit. Je ziet ook mythische wezens en dieren (olifant, hert, ...) Onderaan zie je de uitleg over het wiel van de dharma dat zal gaan draaien. Aan beide kanten staan de 5 asceten afgebeeld met uiterst links een vrouw met kind. Frank vertelt dat het hert verwijst naar een sprookje over de vorige levens van Boeddha waar hij de gestalte heeft van een koningshert. Omdat er voortdurend op herten gejaagd werd gaat hertenkoning in overleg met de mensenkoning en ze komen overeen dat er dagelijks 1 hert naar de mensenkeuken gaat. Op een dag weent het zwangere hert dat naar de mensenkeuken moet. Het koningshert luistert naar haar en gaat in haar plaats naar de mensenkeuken en verduidelijkt waarom het vrouwelijk hert niet komt. In de mensenkeuken zeggen ze dat hij veel menselijker is dan de jagers die op herten schieten.

Rondom staan 6 kleinere Boeddha's afgebeeld. Frank verduidelijkt dat mensen aan de Boeddha vroegen of mensen die voor zijn komst geleefd hadden dan verloren waren. Dat is niet het geval, voor hem zijn er al 6 Boeddha's geweest. Een Boeddha is een uit zichzelf verlicht geraakte persoon. Die wij de Boeddha noemen is de eerste die anderen heeft onderricht om verlicht te worden.

Vierde episode: De stervende Boeddha op zijn zij met gezicht naar het westen. Zijn voeten liggen boven op elkaar en niet kruiselings (in dat laatste geval zou er sprake zijn van slapen en niet van sterven).

Op zijn witte Reebok-sportschoenen met witte broek, wit hemd (wit is het kleur van de vrede weet Frank ons te vertellen) en een oranje priesterkleed dat één schouder vrijlaat als bovenkledij, gaat de monnik ons na de rondgang voor naar het kleine tempeltje in het park terwijl hij op zijn handtrommel slaat. Blijkt heel effectief om honden op afstand te houden 😊.

Gevraagd naar zijn kralensnoer vertelt de monnik dat er 108 kralen zijn die overeen komen met 108 begeertes of neurosen...er zijn dus ook 108 mogelijkheden om je ervan te bevrijden. Het snoer helpt bij plechtigheden: je hoeft je buigingen bijvoorbeeld niet te tellen, je volgt ze op het kralensnoer.

De tempel in het parkhuisje is net groot genoeg om de groep toe te laten. Vooraan een groot beeld en foto van de stichter van de orde, met een tekstrol en een stok (die wellicht een waaier moet voorstellen) en ernaast de Boeddha in de lotus en bodhisattvabeelden. De plaats vóór deze beelden ligt vol met heel uiteenlopende gaven: vers fruit, wasproduct, blikvoeding, bloemen, oploskoffie, koekjes, snoepjes, Wanneer iemand een vraag stelt naar die snoepjes laat de monnik ze rondgaan. Wie wil kan deelnemen aan een reukoffer.

De medereizigers van de ZenSangha herdenken leden uit hun gemeenschap een sanghalid die de voorbije week is overgegaan met het zingen van de Enmei Jukku Kannon Gyo. We worden uitgenodigd om dit moment te gebruiken om aandacht te geven aan mensen die we nabij willen zijn in hun ziekte of lijden. Met een gong wordt het herdenkingsmoment in- en uitgeleid.

Iemand vraagt wat de monnik zelf in Londen doet. Voor het dagelijks gebed maakt hij bij zonsopgang en 's avonds tussen 17u en 18u een rondgang met chanting rond de pagode. Hij neemt deel aan heel wat vredesacties. Er zijn nu en dan diensten in de tempel. In juni zal er feest zijn voor zoveel jaar Peace Pagodes. Begin augustus zijn er altijd herdenkingsplechtigheden voor de slachtoffers van Hiroshima en Nagasaki. Hij was ook al in België en bezocht er kerkhof van Passendaele en Vladslo met de beelden van Kâthe Kollwitz, Treurend Ouderpaar. Hij hoort bij een grotere gemeenschap maar leeft hier alleen in dienst van de pagode.

Opleiding tot monnik kan overal maar de wijding gebeurt alleen in Japan (≠Zenboeddhisme). Er is niet zoiets als dé belangrijkste tempel, er is geen hiërarchie wel een administratief centrum in Tokio. In de kleine ruimte staat ook een grotere trom – het geluid daarvan gaat door merg en been weet Frank. Zintuiglijke ervaringen zijn belangrijk (bloemen, wierook, klankschaal, ...), ook in Zentempels want de werkelijkheid toont zich in tienduizenden dingen.

De monnik geeft aan ons allen twee boeken als geschenk. Het fotoboek toont de werkzaamheden van enkele pagodes die deze sekte bouwde en de plechtigheden die daarrond doorgingen.

Tijd voor een obligate groepsfoto aan een fontein vlak naast de tempel en dan een wandeling naar de aanlegplaats van de boot, die ons terug naar het centrum zal brengen. Wie in de buurt van Broeder Johannes zat kreeg interessante uitleg over de vele bijzondere gebouwen langs de Thames. Andere medereizigers genoten van het zonnige weer op het achterdek.

We werden hartelijk verwelkomd door Ratnaprabha. Hij vertelde ons eerst iets over de historie van het gebouw. Het was in oorsprong een brandweerkazerne tot 1968. Dit is overigens nog duidelijk te zien is aan de voorgevel. Nadat het gebouw verlaten werd wegens verhuis naar een nieuwe locatie vlakbij kocht de boeddhistische gemeenschap het aan in 1970. Niet alleen was het gebouw van binnen in slechte staat maar er brak ook nog eens een brand uit waarbij gelukkig de buitenmuren overeind bleven. Hierdoor moest een totale en grondige renovatie en transformatie gebeuren dankzij vele vrijwilligers. Finaal opende het Triratna boeddhistisch centrum officieel haar deuren in 1978.

We beginnen op de binnenplaats. Het hek heeft een smeedijzeren symboliek. De lotusbloem staat onderop, als symbool voor ons leven dat wortelt in de modder en bloeit aan het licht, zoals wij leren van het gedoe in de wereld en er iets goeds mee kunnen doen. De knop zelf bevat, net als wij, alles al en hoeft alleen maar tot bloei te komen. De herten verwijzen naar het Hertenkamp, de plek waar de Boeddha begon met zijn onderricht. Het wiel met 8 spaken verwijst naar het achtvoudig pad naar verlichting en de altijd maar doordraaiende levenscycli en karmische invloeden die het leven gaande houden.

Het centrum is gelegen in een arme buurt en iedereen is hier welkom. Er gebeuren ook heel wat andere activiteiten. Zo is er ook in dezelfde straat een shop en een café. Wat meteen opvalt is de gezelligheid, netheid en de hartelijke sfeer die in het gebouw aanwezig is.

We krijgen ook informatie over de Triratna beweging. Het is een recente ontwikkeling (1967) in het boeddhisme. Het is ontstaan in Engeland en is een syncretisme van het oude boeddhisme, het mahayana boeddhisme en het esoterisch boeddhisme (het Tibetaans boeddhisme). Het is wereldwijd verspreid maar komt vooral voor in Engeland en Indië. De monnik Dennis Lingwood, beter bekend onder de naam Sangharakshita, stichtte de nieuwe beweging en orde omdat hij dat wat in het westen werd geïntroduceerd te sektarisch en te formeel vond.

Kenmerkend zijn het belang van de sangha en het belang van kunst en schoonheid. In tegenstelling tot zen wordt er niet echt gewerkt met een leraar. De orde is een netwerk van mensen (vrienden) die zich hebben toegelegd op het beoefenen van de boeddhistische dharma. De opbouw van de organisatie is plat en breed. Er is een netwerk van inmiddels 1500 ordeleden die elkaar ontmoeten online en over zowel inhoudelijke als structurele zaken spreken. Wil iemand ordelid worden dan kiest hij een Preceptor en een Spirituele Vriend (een boeddhistische coach), wat dezelfde persoon kan zijn maar lang niet altijd is. Na minstens 5 jaar beoefening en begeleiding kan iemand gewijd worden als niemand van de andere ordeleden er bezwaar tegen heeft. De enige vereisten zijn een serieuze toewijding aan het beoefenen van

de dharma-oefeningen en het onderhouden van contacten met de andere ordeleden. Er zijn geen hogere wijdingen, al zijn er wel monniken, die celibatair leven en meer geloften afleggen.

Eerst worden we binnengeleid in een kleinere ruimte waar een wandelende boeddha staat. Onze 'gids' merkt op dat de Boeddha veel rondtrok en vestigt onze aandacht op de moedra (een term voor een symbolische houding van de hand/handen): de linker arm houdt hij naar beneden met de handpalm naar voor gedraaid, dit betekent 'vrijgevigheid'. De rechter onderarm houdt hij voor zich uit met de hand rechtop. Dit gebaar betekent: 'wees niet bang'.

Vervolgens komen we in een grotere kamer, het eerste schrijn, waar we een zittende boeddha aantreffen. Dan is er nog een grotere ruimte met het tweede schrijn. Hier blijven we wat langer en krijgen we meer informatie over de activiteiten van het centrum.

- Meditatie

In de eerste plaats is het een plek waar mensen komen mediteren en waar meditatie aangeleerd wordt door sessies gedurende de week alsook retraites. Dit is bedoeld voor iedereen ongeacht geloofsovertuiging, ras, gender. Tegelijk zijn er initiatieven voor specifieke groepen zoals voor lgbtq+, gekleurde mensen, enz.

- Mindfulness
- Yoga

- Alles wat hiermee kan verbonden worden: workshops over meditatie/mindfulness/yoga en stress, gezondheid, depressie, enz.

Donderdag 6 maart

Voormiddag Tate Modern – verslag door Diana

Van te voren had Frank De Waele gevraagd wie een kunstwerk wilde uitzoeken en er wat over wilde zeggen in het museum. Frank leidde ons langs de gekozen werken en nadat degene die het werk heeft aangebracht was uitgesproken konden anderen reageren over wat hen opviel, wat het werk hen deed of wat ze erin zagen.

Annie koos het kunstwerk van *Matisse – De Slak*. Ze vertelde over deze collage van gekleurd geverfd papier, die Matisse vanuit zijn bed, vlak voor zijn dood heeft gemaakt.

Harry koos een werk van een hem onbekend kunstenaar maar die uiteindelijk wel een rol van betekenis heeft gespeeld in de schilderkunst: *Ides in Aragon* van *André Masson* met veel rood en 2 hanenkoppen erin.

Joyce koos een van de foto's van *Francesca Woodman*, die zichzelf als 22 jarige fotografeerde in zwart-wit bij een tafel met fotoportretten, een portret met sterke schaduw – licht werking.

Annemie bracht ons in een zaal van *Rothko*, donkere nuances en tinten tempura, ooit in opdracht gemaakt voor een restaurant maar niet afgeleverd en geschonken aan Tate Modern.

Diana koos voor een schilderij van *Joan Snyder, Dark Strokes Hope*, een abstract schilderij met bontgekleurde kwastvegen dat haar ruimte en vrolijkheid bracht.

Frank bracht ons bij 6 grote schilderijen van *Gerhard Richter*, abstracten in lagen met rakel uitgestreken.

Eefje koos de *Toren van Babel*, van *Cildo Meireles*, een zuil van werkende radio's die allemaal een eigen geluid gaven, wat voor Eefje aangeeft dat diversiteit een zegen kan zijn.

Donderdag middag the Salvation Army / het Leger des Heils – verslag Diana

We lunchen in het openbaar toegankelijke restaurant van the Salvation Army in het oudste gebouw van de organisatie, wel helemaal opgeknapt – midden in het centrum van Londen. Daarna worden we door ... naar een zaaltje geleid waar ... ons vertelde over wat het Leger des Heils is en wat het doet in Londen en daarbuiten.

Eenzijds in het Leger des Heils een evangelisch kerkgenootschap, opgericht in 1865 door Catherine en William Booth. Wikipedia zegt: “Het Leger des Heils combineert de verkondiging met het praktiseren van de geloofsovertuiging in de vorm van directe maatschappelijke hulpverlening aan diegenen in de samenleving die geen helper hebben, zoals daklozen, prostituees en verslaafden. Het Leger heeft een organisatiemodel dat lijkt op dat van een krijgsmacht, en de bestuurders hebben "militaire" rangen.”

Werd eerst het ondersteunen van daklozen betaald door de kerk, in de jaren '80 is er een scheiding gekomen tussen kerkgenootschap en andere rechtspersonen van het Leger des Heils. Hierdoor konden er professionele contracten met de overheid worden gesloten voor de maatschappelijke hulpverlening, buiten het kerkgenootschap om.

Zo heeft het Leger des Heils een groot contract met de Engelse overheid over het opvangen van slachtoffers van mensenhandel. Daarnaast is het opvangen van daklozen de grootste service van het Leger des Heils, naast begeleiden van verslaafden, dagopvang, familiehelp enz.

Helen, de vrouw die ons toespreekt is geboren in een Legergezin, maar is zelf geen lid meer van het korps, al is haar dochter het weer wel. Wel is het geloof in God een belangrijke drijfveer het werk te doen. Ze werkt als leidinggevende voor een team begeleiders van een opvang van 60 vrouwen: dakloos en met verschillende problematiek: verslaafd aan drank of drugs / geestelijke problemen / huiselijk geweld / gedwongen sekswerkers / jeugdzorgkinderen. Ze krijgen 15 woningen per jaar voor uitstroom van vrouwen, die soms met kinderen en andere vrouwen samen in een huis gaan wonen. Het mannenhostel vangt 135 mannen op.

In Londen zijn er in 3 maanden tijd in de winter van 2024 het aantal van 4612 buitenslapers geteld, een toename van 5% tov van 2023. Daklozen in de opvang of bij derden op de bank telden niet mee. Mensen op de straat worden niet direct geholpen, er gaat eerst een outreachend werker op af en er is een wachtlijst voor opvang.

Donderdagavond

Alison Kerr over de joodse protest tegen de oorlog in Gaza
bezoek Anglicaanse St. Thomas' church – herinneringen Maatje

Donderdag tegen de avond hadden we een afspraak in de Thomas Church. We werden heel hartelijk ontvangen door twee dames van de Thomas Church. Het waren de (vrl) priester en een parochiewerkster, die we eerder ook ontmoet hebben in de Finsbury Park Mosque. We werden getrakteerd op koffie, thee en koekjes.

Hier wachtte de Joodse activiste Alison Kerr ons op. Ze vertelde een aangrijpend verhaal, hoe veel familieleden omgekomen zijn tijdens de 2e WO. Ondanks dat is ze er toch van overtuigd dat de Joden iets verschuldigd zijn aan de Palestijnen.

Het Joodse volk is een heel groot leed aangedaan maar dat geeft Israël niet het recht om de Palestijnen te onderdrukken en uit te moorden, wat nu gebeurt in Gaza.

Alison Kerr is een activiste die zich inzet voor de rechten van Palestijnen en voor een vreedzame oplossing van het Israëlisch-Palestijns conflict. Ze is betrokken bij de beweging "Joden voor een Vrij Palestina" (Jews for Free Palestine), die pleit voor het beëindigen van de Israëlische bezetting van Palestijnse gebieden en het ondersteunen van de Palestijnse bevolking in hun strijd voor rechtvaardigheid en zelfbeschikking. Het werk van Alison Kerr binnen deze beweging richt zich vaak op het combineren van haar joodse identiteit met haar activisme voor Palestijnse rechten. Ze is een van de vele Joodse activisten die zich verzetten tegen het beleid van de Israëlische regering, maar die tegelijkertijd pleiten voor een toekomst waarin Joden en Palestijnen vreedzaam samen kunnen leven in een vrije en rechtvaardige staat. Op de vraag of twee staten niet de beste oplossing is, antwoordde ze negatief. Palestina is veel te klein om

economisch een goed draaiend land te zijn. De twee volken hebben altijd naast elkaar geleefd en moeten ook nu overeen komen en elkaar respecteren.

In bredere zin is de beweging "Joden voor een Vrij Palestina" samengesteld uit Joden die zich distantiëren van het beleid van de Israëlische regering en die pleiten voor een einde aan de bezetting, alsook voor de oprichting van een Palestijnse staat. Ze benadrukken vaak dat de steun voor Palestijnse rechten niet in strijd is met de joodse waarden van rechtvaardigheid, mensenrechten en vrijheid.

Alison Kerr en anderen in deze beweging werken met een breed scala aan strategische benaderingen, van publieke bewustwording en educatie tot direct actie voeren, om de situatie van Palestijnen onder de Israëlische bezetting onder de aandacht te brengen en te pleiten voor een vreedzame oplossing.

Het was een boeiende uiteenzetting van een dappere vrouw. Het sprak me des te meer aan omdat we met een delegatie van IWG een aantal jaren geleden in Israël-Palestina geweest zijn. Ook daar spraken we met Joden die het opnemen voor de Palestijnen.

- Verslag Allison Kerr volgt.